

Állami földprivatizáció – intézményesített földarbrálás (2015-2016.)

II. Megyei zárójelentések

az állami földprivatizációs rendszer valós értékeléséhez

Veszprém megye

Időkeresztmetszet: 2016. szeptember 1.

Összeállította: Ángyán József¹

Készült: a Greenpeace Magyarország Egyesület támogatásával²

Mert: „Megismeritek az igazságot, és az igazság szabaddá tesz titeket!” (Jn. 8, 32.)

Ajánlás

Az államra bízott, közös nemzeti földvagyonunk – a villámgyors lebonyolításból következtethetően bizonyára hosszasan előkészített, majd 2015 nyarán, a „migrációs válság” árnyékában, hirtelen bejelentett – kiürítését a kormányzat részéről sok valótlanságot és a közvéleményt félrevezető csúsztatást tartalmazó propagandakampány kísérte. Arra az egyszerű kérdésre azonban, hogy miért is kell – a meghirdetett választási- majd kormányprogrammal szöges ellentétben – az állami földeket újra eladni, arra észérvek, értelmes magyarázatok alig születtek. Ahhoz, hogy a tényleges érdekeket, szándékokat és folyamatokat, a lépés valóságos – az egész társadalmat érintő – hatásait megértsük, érdemes a „Földet a gazdáknak!” program – 2015 novembere és 2016 júliusa között, három hullámban lebonyolított, majd 2016 őszén törvénnyel lezárt – árverési földértékesítési eljárásának tényadatait elemezni.

Az ezt célzó első megyei mintaelemzést 2016 áprilisában tettem közzé, majd a programzáró törvény megszületését követően elkezdtem a végleges, hivatalosan közzétett árverési adatok több szempontú feldolgozását és a megyei jelentések összeállítását. E jelentés, a sorban a tizenegyedik, **Veszprém megye** állami földprivatizációs képét mutatja be, amely meghirdetett (14.401 ha) és elárverezett (9.347 ha) területei alapján a megyék rangsorában a középmezőnybe tartozik. Ezzel az elárverezett terület (182.200 ha) közel háromnegyede, 77%-a (mintegy 141.000 ha) adatainak feldolgozását elvégeztem. Ezt folytatva, reményeim szerint kirajzolható lesz az országos kép, és ellenőrizhető – megerősíthető vagy cáfolható – lesznek az állami földprivatizációs program kormányzati értékelésének állításai. A rendszer megítéléséhez azonban már e megye önmagában is jó mintául szolgálhat.

Jelen elemzés részletesen megvizsgálja a megyében meghirdetett és elárverezett állami területeket, az állam tényleges bevételeit, az árverésekkel érintett településeket, a helyi lakosok szereplését, a lakhely és a birtoktest közti távolságokat, a földbérlok és árverezők valamint a kikiáltási árak és a nyertes árajánlatok viszonyát, az árverseny kérdését, majd a nyertes árverezők és érdekeltségek, továbbá az általuk megszerzett területek jellemzőit. A legnagyobb nyerteseket és érdekeltségeket részletesen is bemutatja, és javaslatokat is megfogalmaz. Íme, **ízeltőül** néhány megállapítás a jelentésből.

Az elkelt megyei földterület **173 nyertes árverező**höz került, de több mint 62!%-át, mintegy 5.800 hektárt nem a kormánypropagandában szereplő „kis/közepes családi gazdaságok”, hanem 44 nyertes árverező tagja nevében mindössze **19 nagy érdekeltség** szerezte meg. Az „alsóházi” – 20 ha alatti területet szerző – 60 érdekeltség, a nyertesek mintegy 44%-a eközben csupán a területek alig 6%-ához, kevesebb mint 600 hektárhoz jutott. Ez a – kiválasztott keveseknek nagy, viszonylag sokaknak pedig igen kis területeket juttató – rendszer olyan „*családi léptékű*” – ez esetben 54 ha/nyertes – megyei átlag kimutatását teszi lehetővé, ami alkalmas a közvélemény megtévesztésére.

A kormányzati propaganda szerint „*a föld azé a helyben élő földművesé legyen, aki azt megműveli*”. E megye adatai ezzel szemben azt az általános tendenciát igazolják, hogy a **helybeli** gazdálkodó családok elől a földek jelentős részét – e megye esetében közel háromnegyedét, 74!%-át – más településen élő, tőkeerős árverezők szerzik meg. Ráadásul az úgynevezett „*helybeliek*” között találunk olyan cégtulajdonosokat is, akik – a földforgalmi törvény abszurd szabályozása folytán, lakhelyüktől és foglalkozásuktól függetlenül – cégük székhelye jogán válhattak úgy „*szerzőképes helyi földművesé*”, hogy helyben akár sohasem jártak és/vagy a mezőgazdaságot hírből is alig ismerik. Ezen túl egy részük nemcsak, hogy nem „*helybeli*”, hanem közel 1.500! ha-t, az elárverezett terület több mint 15%-át a kormányhatározatban rögzített 20 km-nél is nagyobb, átlagosan 32 km távolságban lakó, 23 nyertes árverező – köztük pl. 84 ha legelőt, **160! km** távolságból, Budapestről egy politika-közeli, büntető- és munkajogi szakjogász, ügyvédi irodavezető – szerezte meg.

¹Ángyán József: a SZIE ny. egyetemi tanára, az MTA doktora, a volt Vidékfejlesztési Minisztérium egykori (2010-2012.) parlamenti államtitkára.

²Külön köszönet Rodics Katalinnak, a program menedzseléséért és az elemzések nyilvánosságának megteremtéséért, Mészáros Norbertnek és Virág Zsuzsának az adatok összegyűjtéséért, előrendezéséért és elemezhető formába hozásáért, továbbá Ács Sándornénak az elemzések közreadásáért. Hálas köszönet a „*Kié legyen a föld?*”, az „*Átlátszó*”, a „*Greenfo*” és az „*Alfahír*” portáloknak, amelyek eddigi jelentéseimet teljes terjedelmükben közzétették. Köszönet továbbá mindazon médiumoknak, melyek figyelem-felhívással, kivonatolt ismertetéssel vagy másodközléssel segítik a „*szemek nyitogatását*”, az elemzéseimhez való hozzáférést a téma iránt érdeklődők számára.

Értelmetlenek és félrevezetőek azok a kormányzati tényezőktől származó kijelentések is, amelyek azzal próbálták indokolni a közös földvagyon eladását, hogy az állam annak rossz gazdája, cégeit a management „szétlopja”. A **bérlési viszonyok** elemzése ugyanis azt mutatja, hogy az elárverezett területek döntő többsége – e megyében közel **94!%-a** – az árverés idején 1-35! éves hátralevő futamidejű szerződéssel **bérbe adott** – azaz nem az állam vagy cégei, hanem a bérlők által művelt – terület, melynek kétharmadát **4 nagy tőkés társaság** – az *Agroprodukt Zrt.*, (a „piszkos 12” privatizált állami gazdaság egyikének jogutóda), továbbá a *Veszprémi Mezőgazdasági Zrt.*, az *Imár Bt.* és a *Zal-Agro Zrt.*) használja.

E megye adatai is cáfolják továbbá azokat a kormányzati állításokat is, amelyek szerint „*versenyben kialakult piaci áron*” jutottak a nyertesek az állami földterületekhez. A közel 9.500 ha elkelt megyei területből ugyanis több mint 7.900! ha (közel 85!%) **licitálás nélkül, kikiáltási áron**, további 300 ha pedig azt kevesebb, mint 5 %-al meghaladó áron, ráadásul az európai földárak töredékéért – átlagosan 1 millió 58 eFt/ha nyertes árajánlattal – került a sikeres árverezőkhöz. Valódi árverseny – ahol a nyertes árajánlat több mint 50%-al meghaladta a kikiáltási árat – a területek kevesebb, mint 4!%-ának árverésén alakult csupán ki. Az elárverezett megyei terület egészére nézve az állapítható meg, hogy a nyertes árajánlat csupán 5!%-al haladta meg a kikiáltási árat.

Ez a **látszólagos érdektelenség** persze vélhetően annak is tulajdonítható, hogy a területek közel felét olyan nagy – 50-150! ha – méretű birtoktestek formájában hirdették meg, amelyeknek akár kétszázmillió forintos kikiáltási árával a ténylegesen gazdálkodó családok bizonyosan nem rendelkeznek. Másrészt az egyébként is kiszolgáltatott helyzetű helyi gazdacsaládok – felmérve az erőviszonyokat – nem vették a bátorságot, hogy a politika-közeli, egymás közt a földeket vélhetően előre leosztó, egymásra így nem is licitáló „*nagyurak*” ellenében próbáljanak földhöz jutni.

A **spekuláns, kormány-közeli tőkének** viszont az európai 10 (pl. Ausztria) – 35 (pl. Hollandia) millió Ft/ha átlagos földárak töredékéért – a megyében elárverezett terület 85%-a esetében 1,5 mFt/ha alatti áron – megszerezhető állami földek megvásárlása kiváló befektetési lehetőséget kínál. A 10-35-szörös földárbeli különbség spekuláns tőkebefektetői körökben már „*eléri az ingerküszöböt*”. Várakozásaik szerint ugyanis a földforgalmi törvény ellen megindult kötelezettség-szegési eljárásnak a földpiac liberalizációja és ezzel az európai földárak kiegyenlítődése lesz a következménye. Így az európai mércével potom pénzért most megszerzett földek piacra dobása belátható időn belül megsokszorozhatja a földvásárlásra fordított, befektetett tőkét, vagy monopolhelyzetet teremthet a befektető számára a felértékelődő, stratégiai, nemzetbiztonsági jelentőségű élelmiszerpiacon. Vélhetően ebben a megyében is e két szempont lehetett a legfőbb mozgatórugója az állami földek privatizációjának.

Számos esetben a **nyertes „földművesek” tevékenységi köre** is igen távol esik a mezőgazdaságtól, ha egyáltalán azonosítható. Találunk közöttük milliárdos nagyvállalkozókat, gépjármű, mezőgép, fa- és telekommunikációs termék, üzem- és tüzelőanyag valamint sportszer nagy- és kiskereskedőket éppen úgy, mint pl. ingatlan fejlesztőket, kezelőket és forgalmazókat, közúti árufuvarozókat, építőipari vállalkozókat vagy éppen vendéglátósokat, panziótulajdonosokat. De találunk jogászokat, szakorvosokat, pénzügyeseket, földmérő mérnököket, vezető banktisztviselőket, sőt vagyonvédelmi őrt, kocsmárosot, személyi sofőrt, gépszerezőt, ércbánya tulajdonost vagy éppen fogászati turisztikai nagyvállalkozót is. Vannak persze ebben a megyében is szép számmal olyan nyertes árverezők, akiknek a tevékenysége a nyilvános adatbázisokból egyértelműen nem azonosítható, és esetleges stróman-szerepük gyanúja is felmerülhet. Ez a jelenség az 50 ha alatti területekre nyertes árajánlatot tevők között gyakran mondható, ám a nagy tőkeerejűnek tűnő, 50 ha felettiek között is több esetben előfordul.

Az adatok továbbá arra is következtetni engednek, hogy az **árverésre bocsátott területek kiválasztásában** a bérlő kormányzó „*elítél*” való viszonya – mint a feudális jellegű rendszerekben általánosan, itt is – döntő szerepet játszhatott. A „*baráti*” besorolású bérlők esetében szembe tűnő, általános jelenség, hogy meghirdetett bérleményeik jelentős részét, akár egészét maguk vásárolták fel. Úgy is fogalmazhatunk, hogy e „*baráti*” cégek és/vagy magánszemélyek bérelt területeiből – vélhetően nem ritkán magukkal a bérlőkkel egyeztetve – jobbra azokat bocsátották árverésre, amelyekre azután részben vagy egészben ők maguk tettek nyertes árajánlatot. A „*nem baráti*” nagy bérlők esetében viszont a földeladás alapvető célja a bérelt területek olyan kormány-közeli – gyakorta nem mezőgazdasági – tőkeérdekeltségekhez juttatása lehetett, akik megemelve a földbérlési díjakat leszoríthatják e cégeket a földről. De a megyei átlagos nyertes árajánlathoz viszonyított magas európai földárak és az ezek kiegyenlítődéseire alapuló földspekuláció kiszolgálása, a földvagyon baráti érdekeltségekhez juttatása, a „*nemzeti tőke*” megerősítése is tapintható célja lehetett az ilyen kiszorító jellegű, átrendező állami földprivatizációnak.

Egyébként e megyére is általánosan jellemző, hogy **politika/FIDESZ/kormány-közeli** rokoni, baráti, illetve nagygazda, nagyvállalkozói érdekkörök jutnak jelentős állami földterületekhez. A legnagyobb nyertesek közül itt találjuk a *Veszprémi Mezőgazdasági Zrt.* több tucat közös cégben, egyebek mellett pl. a *Nelson cégcsoportban* érdekelt milliárdos üzlettárs *vezérkara és családtagjaik* alkotta érdekkört (950! ha; mintegy 1,5! milliárd Ft), vagy

pl. **Csomaiékat** (830! ha; 632 mFt), egy FIDESZ-közeli, több ezer hektáros nagygazda, nagyvállalkozó család tagjait, Bándról illetve Veszprémből. Ugyancsak e körbe sorolhatjuk pl. **Ruischékat** (684! ha; 912! mFt), a **Vaszari Hunyadi Szövetkezet** volt elnökét és családtagjait Pápáról, a MAGOSZ-os nagygazda **Vöröseket** (374 ha, 385 mFt) Gyömöréről és **Bakiékat** (225 ha, 234 mFt) Mezőlakról, **Kosikékat** (275 ha, 222 mFt), egy FIDESZ közeli milliárdos nagyvállalkozó családtagjait Hárskútról, vagy éppen **Szabóékat** (115 ha), a **Gallus cégcsoport** ugyancsak FIDESZ közeli, milliárdos társtulajdonos vezetőit Devecserből. De a „kisebb” nyertesek közül is említhető pl. **Nagy Tamás Imre** (86 ha), több ciklus óta FIDESZ-KDNP önkormányzati képviselő Zircről, vagy éppen **dr. Funtig Zoltán** (84 ha), kettős (előbb MSZP, majd FIDESZ) kötődésű ügyvéd, Budapestről. E körben feltétlenül említeni kell továbbá **Győrffy Balázst** (58 ha), volt polgármestert, FIDESZ-es országgyűlési képviselőt, a NAK elnökét, a MAGOSZ volt alelnökét, továbbá édesapját, **Győrffy Sándort** (10 ha) és sofőrjét, **Jánosa Márkot** (13 ha), mindhármukat Nemesgörzsönyből. Hozzá kötődik továbbá szövetkezeti üzlet- és vezetőtársa, **Csizmadia Balázs** (61 ha) valamint felesége, **Horváth Ágnes** (15 ha) is Pápáról. Rajtuk kívül e körben említhető pl. **Kiss Norbert Ivó** (26 ha + Fejér megyében 71 ha), a NAK volt Fejér megyei elnöke, ma vidékfejlesztésért felelős alelnöke, a MAGOSZ Fejér megyei elnöke is Enyingről.

A települések érdekérvényesítő képességében e megyében is jelentős eltérések mutatkoznak. Vannak kifejezetten „vesztes települések”, amelyek területeit részben vagy egészben más településeken lakó árverezők szerezték meg. Megyei rangsorukat **Városlőd** vezeti, amelynek területéből 550! hektár állami területre külső, tőkeerős – zömében már az állami földbérleti pályázatoknál is nagy területekhez jutott politika-közeli nagygazda, nagyvállalkozó családok illetve nem mezőgazdasági foglalkozású – árverezők tettek nyertes ajánlatot. De a több mint 300 hektár mezőgazdasági területet vesztő **Bakonypölöske**, **Berhida**, **Csajág**, **Gic**, **Malomsok**, **Marcaltó**, **Mihályháza** vagy éppen **Szentgál** helyi gazdaközösségeit is komoly veszteség érte.

Vannak viszont erős érdekérvényesítő képességű, általában politika közeli „nyertes települések”, amelyek pályázói nemcsak a saját lakóhelyük, de más települések területeihez is hozzájutottak. A 173 nyertes árverező a lakcímadatok alapján összesen 81 településen él, ám a 106 település közigazgatási területéhez tartozó, elárverezett **területek** több mint **3/4-ének**, 7.028 ha-nak az árverési nyertesei mindössze **20! település – közöttük** két megyeszékhellyel együtt **6! város** – lakói lettek. A rangsor élén fontos, FIDESZ vezette kormánypárti bázisok, **Pápa** (1.650 ha, 18%) és a megyeszékhely, **Veszprém** (820 ha, 9%) továbbá **Lovászpataona** (510 ha, 6%) áll, negyedik helyre pedig a szomszédos – ugyancsak kormánypárti vezetésű – megyeszékhely, **Székesfehérvár** (450 ha, 5%) került. E négy település – köztük három FIDESZ-es nagyváros – lakói szerezték meg az elárverezett megyei földek több mint egyharmadát. A kormánypropaganda állításaival szemben tehát **nem a falvak vagy a tanyák népe**, hanem zömében tőkeerős, politika-közeli, gyakorta nem is mezőgazdasági foglalkozású városiak a program fő nyertesei.

A 120 oldalas Veszprém megyei állami földárverési zárójelentés mindezeket és számos egyéb szempontot is részletesen elemez, igyekszik megmutatni a „Földet a gazdáknak!” program igazi arcát, és a teendőkre vonatkozó javaslatokat is megfogalmaz. Így hát – az igazság és a nyilvánosság erejében, valamint egy igazi nép- és vidékpárti fordulatban töretlenül bízva – adventi várakozással, jó szívvvel és **szeretettel ajánlom** a tények dokumentálása és a „szemek nyitogatása” szándékával készített összeállításomat a bennünket körülvevő világ iránt érdeklődő **kortársainknak** éppen úgy, mint okulásul gyerekeinknek és unokáinknak, a tetteinket megítélő **utókornak**.

Gödöllő, 2019. december 5.

Ángyán József